

КРАТКА ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО СПОРАЗУМЕНИЕТО ЗА ПАРТНЬОРСТВО

Споразумението за партньорство 2014-2020 г. е наследникът на Националната стратегическа референтна рамка 2007-2013 г., като обаче освен трите структурни фонда (Кохезионен фонд, Европейски фонд за регионално развитие и Европейски социален фонд) то обхваща и финансирането по линия на Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейски фонд за морско дело и рибарство. Петте фонда формират Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), която предоставя стратегически водещи принципи при програмирането, включително и във връзка с изпълнението на стратегията Европа 2020.

Споразумението за партньорство включва четири основни раздела.

1. **Раздел 1** съдържа следните основни елементи:

1.1. Анализ и стратегия

1.1.1. Анализ на различията, потребностите за развитие и потенциала за растеж

СП е изготвено съобразно Общата стратегическа рамка на Европейския съюз, Специфичните препоръки на Съвета от юли 2012 г., *Country Fact Sheet* за България на Европейската комисия от юли 2012 г., отчитайки Позицията на ЕК¹. Анализът обхваща показатели и критерии по идентифицираните области на несъответствие, потребностите за развитие и възможностите за растеж от значение за тематичните цели на ЕСИФ, по които България ще работи. Акценти са приносът на СП както за изпълнението на НПР: България 2020, като основен документ за развитието на България, и на Националната програма за реформи, така и за постигане на общоевропейските цели за растеж и заетост, формулирани в стратегия „Европа 2020” - 5 водещи стратегически цели и 7 водещи инициативи (иновации, образование, цифрово общество; климат, енергия и мобилност, конкурентоспособност, заетост и умения, борба с бедността) до 2020 г. На база детайлния анализ в сферите, които могат да бъдат финансирани по ЕСИФ, критичните точки за развитието на България за следните:

- Демографски спад и застаряване на населението
- Недостатъчен дял на заетите (20-64 г.) и недостатъчна икономическа активност на населението (младежи, възрастни хора, жени)
- Пред-последното място в ЕС по здравеопазване и недостатъчна устойчивост на социалните системи
- Ниски производителност на труда и дял инвестиции в НИРД
- Ниска резултатност на научната система и иновативност
- Неефективно използване на ресурси и енергия
- Неефективно прилагане на законодателството на ЕС в областта на води, атмосферен въздух и отпадъци
- Неефективни системи за превенция, управление и адресиране последиците от рискове
- Ограничена външна и вътрешна свързаност
- Ограничен пренос на товари (по жп и води)
- Неприключила модернизация на системата на обществените услуги
- Неприключила реформа в съдебната система

¹ Position Paper, Bulgaria: http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_en.cfm

- Задълбочаващо се различие в развитието между София-град и регионите
- Задълбочаващи се дисбаланси в развитието на териториите

1.1.2. Стратегия

Европа 2020 дефинира три типа растеж – интелигентен, устойчив и приобщаващ. В СП България идентифицира основните предпоставки, които ще допринесат за тях. За приобщаващия растеж това са образование, квалификация и заетост. За интелигентния растеж това са инвестициите в наука, иновации и конкурентни МСП. За устойчивия растеж това са свързаност и зелена икономика.

В допълнение към трите типа растеж за България е открояна важноста на хоризонтален приоритет по отношение на капацитета на администрацията и съдебната система (вкл. Електронно управление и правосъдие) - добро управление, и стратегическо териториално измерение. Въз основа на критичните точки за развитието на България, идентифицирани в анализа, и идентифицираните предпоставки за растеж в съответствие с целите на Стратегията Европа 2020 в стратегията на СП са формулирани 4 основни приоритета за ЕСИФ през периода 2014-2020 г.:

Приоритет 1: Образование, квалификация и заетост за приобщаващ растеж, който обхваща подприоритетите : Заетост и трудова мобилност, Социално включване и Образование, учене през целия живот.

Приоритет 2: Научни изследвания, иновации и инвестиции за интелигентен растеж, който обхваща подприоритетите: Повишаване конкурентоспособността на МСП в ключови икономически сектори, НИРД и иновации, и достъп до и използване на ИКТ

Приоритет 3: Свързаност и зелена икономика за устойчив растеж, който обхваща подприоритетите: Свързаност (външна и вътрешна), Преминаване към нисковъглеродна икономика, енергийна и ресурсна ефективност, Климат и климатични промени, превенция и управление на риска и Околна среда и опазване на природното богатство

Приоритет 4: Добро управление и достъп до качествени обществени услуги, който обхваща подприоритетите: Инвестиции в изграждане на институционален капацитет за добро управление, качествена и независима съдебна система и Достъп до качествени обществени услуги и ефективно прилагане на електронното управление с оглед на провеждането на реформи

Пространствено измерение и политики за местно развитие е хоризонтален приоритет, формулиран в СП, и включва градски, селски, рибарски райони, както и райони с потенциал за развитие на туризма.

Определените на национално ниво приоритети предвиждат инвестиции в рамките на **11 тематични цели (ТЦ)**, предвидени в проекта на общ регламент:

ТЦ 1. Научноизследователска дейност, технологично развитие и иновации;

ТЦ 2. Информационни и комуникационни технологии;

ТЦ 3 Повишаване на конкурентоспособността на малките и средни предприятия;

ТЦ 4 Преминаване към нисковъглеродна икономика във всички сектори;

ТЦ 5. Адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска;

ТЦ 6. Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност;

ТЦ 7. Устойчив транспорт и премахване на участъците с недостатъчен капацитет във всички ключови мрежови инфраструктури;

ТЦ 8. Насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на работната сила;

ТЦ 9. Социално приобщаване и борба с бедността;

ТЦ 10. Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот и

ТЦ 11. Институционален капацитет и ефективна публична администрация.

1.2. Предварителна оценка

Предварителната оценка на СП е възложена на екип от независими оценители. Тя има за цел да оцени доколко изготвеният проект на Споразумение за партньорство е кохерентен документ, обвързан със стратегия Европа 2020 и с Националната програма за развитие: България 2020; съответства на приложимите регламенти и на принципите на партньорство, многостепенно управление, насърчаване на равенството между мъжете и жените и устойчивото развитие; съдържа реалистични цели, адекватни приоритети за изпълнението им и достатъчни административни и финансови ресурси за реализацията им. На база оценката, следва да бъдат предложени, ако е възможно, подобрения на качеството, съгласуваността, ефективността и партньорското участие на СП.

По същество оценката към момента констатира, че при изготвянето на СП е възприет нормативният подход, основава се на целите, които ЕК и България ще се стремят да постигнат до 2020 г., и се фокусира върху процесите, към които ще бъдат насочени приоритетно средствата по Многогодишната финансова рамка за новия програмен период. Дадените препоръки в рамките на първоначалното становище на оценителя, са взети предвид и отразени.

1.3. Избрани за финансиране тематични цели и очаквани резултати

С РМС 328/25.04.2012 г. са одобрени тематичните цели, чрез които България ще допринесе за целите на стратегия Европа 2020 за устойчив, интелигентен и приобщаващ растеж. Националните стратегически документи² засягат **всички единадесет тематични цели**. Идентифицирани са три типа критерии за избора на България да прилага ЕСИФ в сферите на всички 11 тематични цели: **нужди за развитие**, (нормативни) **ангажменти като държава-членка** и **потенциал за развитие**, като комбинацията от тях формира обосновката на тематичните цели за страната във връзка с възможностите за финансиране по ЕСИФ.

1.4. Финансово разпределение

Разпределението на финансовите средства от Европейските структурни и инвестиционни фондове е извършено посредством **Методология за разпределение на средствата по тематични цели**.

Целта на тази методология е да обоснове разпределението на финансовите средства от ЕСИФ по тематични цели и програми, като отчита националните нужди и приоритети в контекста на ОСР и ЕВРОПА 2020, Националната програма за развитие (НПР) България 2020 и специфичните препоръки на Съвета по Националната програма за реформи (НПРФ)), както и темпа на усвояване на средствата от периода 2007-2013 г..

² Национална програма за развитие: България 2020; Национална програма за реформи; Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

1.5. Хоризонтални принципи и въпроси.

Прилагането на хоризонтални принципи и целите на политиката за изпълнение на ЕСИФ обхваща прилагането на принципа на партньорство, принципите на равнопоставеност между мъжете и жените и предотвратяване на дискриминацията, както и устойчиво развитие, включващо постигането на баланс между опазването на околната среда и наличните ресурси и стремежите за икономически растеж. Хоризонталните принципи са задължителни за прилагане при изпълнението на програмите, финансирани по фондовете на ОСР. В допълнение са посочени три хоризонтални цели на политиките, които са приложими за повече от една програма:

- Достъпност
- Адресиране на демографските промени
- Опазване на околната среда и адаптация към изменението на климата

2. Раздел 2 включва:

2.1. Координация и допълване

Принципите за допълване и координация на помощта се осъществяват на четири нива: координация на помощта между програмите, финансирани със средства от ЕСИФ и недопускане на прекриване в целите на инвестициите; координация на помощта от ЕСИФ с тази от национални инструменти; координация на помощта от ЕСИФ и други програми на Съюза; координация на помощта от ЕСИФ с тази от Европейска инвестиционна банка. Описани са механизмите на прилагане на двата принципа, основните участници в процеса, отговорностите и задълженията на отделните етапи на програмиране, изпълнение, наблюдение и контрол на оперативните програми.

2.2. Допълняемост

Същността на принципа на допълняемост е да се докаже, че приносът от Структурните фондове и Кохезионния фонд не замества обществени или други еквивалентни структурни разходи на някоя от страните-членки. Уредбата за проверка на допълняемостта през периода 2014-2020 е усъвършенстван вариант на процедурата през текущия програмен период 2007-2013. В СП се включва информация на публичните или еквивалентните на тях структурни разходи, което на практика представлява ангажимент за държавата, че за периода 2014 — 2020 г. ниво на тези разходи ще е поне равно на референтното ниво, определено в СП.

2.3. Предварителни условия

Предварителните условия представляват изисквания за изпълнение в отделни сфери по тематичните цели, които страната се ангажира да постигне към датата на официално изпращане на СП към ЕК и са предпоставка за получаване на финансова помощ за периода 2014 – 2020 г. За всеки фонд се определят отделни предварителни условия. За неизпълнени условия при официалното подаване на СП за одобрение от ЕК, ще се предложат действията, които трябва да бъдат предприети на национално или регионално ниво, и график за тяхното изпълнение с цел да се гарантира изпълнението на условията не по-късно от две години след приемането на Споразумението за партньорство или не по-късно от 31 декември 2016 г., като се взема по-ранната от двете дати. При неизпълнение на условията, страната ще подлежи на спиране на средства от ЕСИФ.

2.4. Рамка за изпълнение

В съответствие с проекта на Регламент, всяка програма ще съдържа рамка за изпълнението, включваща основни индикатори, чрез които да се демонстрира напредъка в изпълнението на приоритетите на програмата, както и междинни (за 2018 г.) и крайни (за 2022 г.) цели по всеки индикатор. На база напредъка спрямо заложените цели, през 2019 г. ще бъде разпределен т. нар. „резерв за изпълнението“, а липсата на задоволителен напредък ще бъде основание за спиране на плащанията.

В настоящия раздел е описан механизмът за разработване на рамките за изпълнение по отделните програми, както и методите за ефективно наблюдение на напредъка по заложените цели. Целта е да се:

- приложи единен подход при избора на индикатори и цели в рамките за изпълнение на отделните програми;
- създадат необходимите гаранции, че рамките за изпълнение позволяват обективно и коректно отчитане на напредъка в изпълнението приоритетите оси;
- гарантира залагането на реалистични и приложими междинни и крайни цели;
- осигури съпоставимост между целите по отделните програми, с оглед създаване на предпоставки за „справедливо“ разпределение на средствата от резерва за изпълнение;
- въведат унифицирани механизми за ранно идентифициране на проблеми и проследяването им.

2.5. Административен капацитет

В тази част са обобщени оценките, извършени на национално ниво по отношение на Националната стратегическа референтна рамка (НСРР) и оперативните програми (ОП) (оценка на НСРР, ОПТ, ОПОС, ОПРР, ОПАК, ПРСР и ОПРА), които идентифицират административния капацитет на звената, отговорни за изпълнението, управлението и контрола на програмите и капацитета на бенефициентите за разработване и изпълнение на проектите като едно от ключовите предизвикателства пред изпълнението и управлението на програмите и потенциала за усвояване на средствата през настоящия програмен период. Слабости по отношение на административния капацитет са посочени и в Позицията на службите на ЕК относно разработването на споразумението за партньорство и програмите в България за периода 2014 – 2020 г.

В тази връзка е идентифицираната необходимост от по-нататъшно укрепване на капацитета на администрацията и бенефициентите чрез продължаване на добрите практики, въведени през настоящия програмен период и включването на нови мерки с цел своевременно достигане на необходимото високо ниво на компетентност както на звената, ангажирани с изпълнението, управлението и контрола на програмите, така и на отделните категории бенефициенти.

2.6. Административна тежест

Административната тежест за бенефициентите по програмите, финансирани със средства на ЕС е свързана с етапите на подготовката, оценката, изпълнението, мониторинга и контрола на проектите. Още в началото на настоящия програмен период кандидатите и бенефициентите по оперативните програми се сблъскват с висока степен на формализация и сложни административни процедури във всички фази на проектния цикъл. Предложена е обща визия за намаляване на административната тежест в рамките на цялостния процес, свързан с координацията, управлението, изпълнението, мониторинга и контрола на средствата от ЕС, е за създаване на стабилна и предсказуема среда за изпълнение на програмите, съфинансирани от ЕСИФ, въвеждане на максимална електронизация на комуникацията между бенефициентите и УО,

оптимизиране на административните процедури, премахване на ненужните задължения за бенефициентите и унифициране на правилата.

3. Раздел 3

Този раздел представя териториалното насочване на програмите и съдържа информация както за конкретните инструменти за териториално развитие (водено от общността местно развитие и интегрирани териториални инвестиции), така и информация за политиката за градско развитие и приоритетните области за програмите за сътрудничество. Към момента се работи по интегриран подход към целевите групи с най-висок риск от дискриминация или изключване със специална насоченост към маргинализираните общности, както и подход за адресиране на демографските предизвикателства за страната ни.

4. Раздел 4

Този раздел представя оценка на съществуващите системи за електронен обмен на информация и планираните мерки и действия за постепенно прилагане на пълен електронен обмен на информация между бенефициенти и органи, отговорни за управлението.